

GENEL BİLGİ

Resmi adı:	Irak Cumhuriyeti
Yönetim Şekli	Cumhuriyet
Devlet Başkanı	Celal Talabani (2005'ten beri)
Başbakan	Nuri al-Maliki (2006'dan beri)
Yüzölçümü	441.839 km ²
Nüfusu	31,858,481 (2013 tahmini)
Konuşulan Diller	Arapça (resmi), Kürtçe (resmi), Türkmen (Bir Türk Dialekti) ve Asuri (Neo-Aramice)
Etnik Yapı	Arap % 75-80; Kürt % 15; Türkmen % 5, diğer %5
Dini Yapı	Şii Müslüman % 60-65; Sünni Müslüman % 32-37; Hıristiyan ve Diğer % 3
Başlıca Şehirler	Bağdat (başkent), Basra , Musul
Para Birimi	Yeni Irak Dinarı Bir ABD Doları Irak dinarı (IQD) - 1,168 (2012 verileri)

TEMEL MAKROEKONOMİK GÖSTERGELER

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
GSYİH (milyon dolar)	62.338	84.719	74.729	91.617	97.939	130.6	179,424
Ekonomik Büyüme (%)	1.5	7.8	4.5	5.5	6.5	7.4	8.2
Enflasyon (ort.%)	30.7	2.8	-2.8	2.5	5.6	6.4	6.0
İhracat (milyon dolar)	39.587	58.806	40,857	50.117	79.68	88.27	93.466
İthalat (milyon dolar)	16.623	37.219	35.768	42.564	47.8	56.89	65.987
Döviz Kuru	1.216	1.172	1.170	1.170	1.170	1,168	1.171
Toplam Dış Borç (milyon dolar)	102.308	82.635	72.995	52.582	50.79	50.26	50.43

Kaynak: CIA

1980'lerde Irak-İran Savaşı, 1990'larda Kuveyt'in işgali üzerine başlayan uluslararası askeri hareket ve 2003 yılında Amerika'nın askeri müdahalesinin dönüm noktalarını teşkil ettiği son 30 yılda Irak ekonomisi oldukça istikrarsız bir yapı sergilemiştir. Çeşitli dönemlerde yürürlüğe konan ekonomik ambargolar da Irak'ın uluslararası ekonomiye entegrasyonunu güçleştirmiştir.

1991 – 1995 yılları arasında Birleşmiş Milletler (BM) tarafından Irak'a sunulan petrol karşılığı gıda ithalatı önerisi, Irak Hükümeti tarafından kabul görmemiş ve petrol geliri elde edilemediği için ülkede fakirlik hızla artmıştır. 1996 yılında, Irak Hükümeti, BM tarafından önerilen Gıda Karşılığı Petrol Programı (OFF) önerisini kabul etmek durumunda kalmıştır.

Bu programla, Irak hükümetine sınırlı miktarda petrol ihraç etme ve bunun karşılığında gıda ve insani malzeme ithal etme izni verilmiştir. 22 Mayıs 2003 tarihinde, BM Güvenlik Konseyi 1483 Sayılı kararı kabul etmiş ve Irak üzerindeki tüm ticari yaptırımların bittiğini ilan ederek, OFF programını yürürlükten kaldırmıştır.

Amerika'nın askeri müdahalesinin ardından kurulan Irak'ın Yeniden Yapılandırılması ve İnsani Yardım Kurumu (ORHA- The Office of Reconstruction and Humanitarian Assistance) ülkede idari ve ekonomik yapıyı yeniden oluşturmakla görevlendirilmiştir. Bununla birlikte, 2003 yılında Irak ekonomisi savaşın ve savaş sonrası güvenlik durumunun kötüleşmesinin yanı sıra ülkedeki devlet kurumlarının tamamına yakınının tasfiye edilmesi, gerekli idarelerinin tesis edilememesi ve artan istikrarsızlık gibi nedenlerle kötüye gitmiştir.

Savaş sonrası dönemde de Irak ekonomisi temel olarak petrol gelirlerine dayanmaya devam etmiştir. Ülkenin ihracat gelirlerinin %95'i petrolden sağlanmaktadır. Bununla birlikte, ülkedeki istikrarsızlığa rağmen ekonomik yeniden yapılandırma çalışmaları devam etmektedir.

IMF 2004 yılında Irak hükümetine savaş sonrası acil yardım desteği programı çerçevesinde kredi vermiştir. 2009 yılında ödemesi gereken 470 Milyon dolarlık borcunu 2007 Aralık ayında ödeyen Irak Hükümeti, IMF ile yeni bir Stand-By anlaşması imzalamıştır. Yeni imzalanan Stand-By anlaşması ile Irak Hükümeti'ne 744 Milyon Dolarlık yeni kredi desteği sağlanmıştır.

Yeni Stand-By Anlaşması ile, makroekonomik istikrarın sürdürülmesi, ülkede yatırım ortamının iyileştirilmesi, petrol sektöründe üretimin artırılması ve 2005 yılında imzalanan bir önceki Stand-By anlaşmasındaki reformların yerine getirilmesi öngörülmüştür.

Economic Intelligence Unit verilerine göre 2012 yılında büyüme % 7.4, GSYİH ise 130.6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Oldukça yüksek bir büyüme oranı yakalanmış olmasına rağmen Irak bütçesinden yatırımlara ayrılan payın etkin bir şekilde kullanılmaması halen önemli bir sorun teşkil etmekte ve petrol dışı alanlarda büyümenin gerçekleşmesine engel olmaktadır.

2011 yılında enflasyon The World Factbook verilerine göre %5.6 olarak gerçekleşmiştir. Enflasyonun 2012 yılında 6.4% olarak gerçekleşmiştir. Doların dolar karşısında istikrarlı durumu, düzelen güvenlik koşulları nedeniyle temel tüketim maddelerinin arzındaki artış ve uluslararası piyasalarda petrol dışı tüketim ürünlerinin fiyatlarındaki düşüş göz önünde alındığında enflasyonun önümüzdeki dönemde de düşük seyredeceği öngörülmektedir.

Bununla birlikte, 1990'lardan sonra Irak ekonomisinin kronik sorunlarından biri haline gelen işsizlik oranı Irak İstatistik Kuruluşu tarafından % 17,6 seviyesinde açıklansa da bu oranın gerçekte % 40 civarında olduğu tahmin edilmektedir. Çalışanların çoğu ise kamu şirketlerinde istihdam edilmektedir.

Kuzey Irak Bölgesel Yönetimin bölgesinde güvenliği sağladığı ve hem kamu kamu hem de özel sektör harcamalarının bölgeye bir sıçrama yaşattığı ancak merkezi hükümetin yaşadığı finansman sorununun Kuzey Irak'ta da hissedildiği görülmektedir.

SEKTÖRLER

Economic Intelligence Unit verilerine göre 2012'de Irak'ta GSMH içindeki sektör payları tarımda %8, hizmette %25 ve sanayide %63 iken, 2013 yılında tarımda %3,3, hizmette %64 ve sanayide %32 olarak gerçekleşmiş olduğu düşünülmektedir.

	2008	2009	2010	2011*	2012*
Tarım	-8.5	1.1	5.0	4.0	8
Sanayi	10.5	3.4	4.8	6.0	63
Hizmetler	9.6	10.1	9.4	8.5	25

Kaynak:(*)The World Facbook tahmini rakamları

TARIM

Irak, 1980'li yıllar öncesinde oldukça kayda değer bir tarım sektörüne sahiptir. Ülkede sebze-meyvecilik, hayvancılık, kümes hayvancılığı ve balıkçılık alanında güçlü bir üretim kapasitesi mevcuttur. 1980'li yıllardan sonra ardı ardına gelen savaşlar ve istikrarsızlık sebebiyle tarımsal üretimde önemli miktarda düşüş yaşanmıştır. Irak'ta 8 milyon hektar tarıma uygun arazi bulunmasına rağmen, bunun 4-5 milyon hektarında yıllık üretim yapılmaktadır. Bununla birlikte, tarım ülke GSMH'sine katkı sağlanan önde gelen sektörlerden birini oluşturmakta ve toplam işgücünün yaklaşık % 25'ini barındırmaktadır.

Irak Hükümeti'nin tarımsal üretimi artırmaya yönelik girişimleri sonucunda sektörde büyüme öngörülmektedir. Irak Yatırım Ajansı araştırmalarına göre, Irak tarım sektöründe hızlı bir gelişme öngörülmesinin üç temel nedeni vardır:

1. Orta Doğu'da en hızlı nüfus artış hızına sahip ülke Irak'tır. Irak'ın nüfusunun 2025 yılında 40 ve 2040 yılında da 50 milyona ulaşması beklenmektedir;
2. Savaş ve yaptırımlarla geçen yılların ardından artık Irak'ta yaşam standardı hızla yükselmekte, buna bağlı olarak et, balık ve işlenmiş gıdalara olan talep artmaktadır;
3. Irak verimli tarımsal kaynaklara sahiptir. Ekilebilir boş araziler ile eksik istihdam edilmiş ve yer değiştirmiş çiftçiler bu kaynaklar arasında sayılabilir.

Benzer şekilde, ülkedeki işlenmiş gıda sektörü de gelişmeye açıktır. Geçmişte canlı bir gıda işleme endüstrisine sahip olan Irak'ta savaş ve ekonomik ambargolar sonucu yaşanan iç talep daralması nedeniyle gıda işleme sektörü eski canlılığını yitirmiştir. Yaşam standartlarının yükselmesiyle Irak'ta da işlenmiş ve yüksek proteinli gıdalara olan talep artacaktır. Irak, özellikle domates salçası, bisküvi ve çerez, yemeklik yağlar ve mandıra ürünlerinin işlenmesinde yeniden sektörleşme açısından çok iyi bir konuma sahiptir. Çiftlik ve kümes hayvanları ürünlerinde benzer faktörler nedeniyle olası bir talep ve üretim artışı beklenmektedir. 2010 ve ilerleyen yıllarda sektörün modernize edilmesi için yabancı yatırıma ihtiyaç duyulmaktadır.

Genel anlamda sektör incelendiğinde, Irak'ta tarım ürünleri konusunda, üretim talebi karşılayamadığından gıda ürünlerinin %65'i ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Irak'ta ekilebilir alan yaklaşık 8 milyon hektar civarında olmasına rağmen, bu alanın ancak

yarısı işlenebilmektedir. Bunun yanında, yapılan önemli miktardaki gıda ithalatına rağmen, kişi başına düşen süt ve et tüketimi çok düşük seviyelerde seyretmektedir.

IRAK - Tarım ve Gıda Sanayi Ürünleri İhraç Potansiyelimiz

*. Veriler 1 aylıktır

Sektör	GTİP	Potansiyel Ürün	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2012 (milyon dolar)	Türkiye'nin Toplam İhracatı 2012 (milyon dolar)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatındaki Değişim 2011-2012 (%)	Ülkenin Toplam İthalatındaki Değişim 2010-2011 (%)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2012 Aylık Veriler*	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı 2013 Aylık Veriler*	Ülke İthalatında İlk 5 Ülke ve Pazar Payları (%)	Ülkenin Türkiye'ye ve Rakip Ülkelere Uyguladığı Gümrük Oranları
Bakliyat	0713	Kuru Baklagiller	48	209	-17	-26	4,35	3,75	Türkiye (81) Mısır (15)	5
Sert Kabuklu Meyveler	0802	Kuru Yemiş	38	1254	36	-45	0,8	12,85	Türkiye (46) Ukrayna (31) Gürcistan (10)	5
Yaş Meyve Sebze	0805	Turunçgiller	236	899	15	-5	52,5	35,8	Türkiye (88) Mısır (8) Ürdün (3)	5
Yaş Meyve Sebze	0808	Elma, Armut	16	48	-36	72	0,6	0,1	Türkiye (73) Makedonya (18) İtalya (5)	5
Un	1101	Buğday unu	411	843	4	28	33,1	38,3	Türkiye (99) Ürdün (1)	5
Konserve	1602	Konserve Etler	7	17	16,6	88	0,3	0,6	Brezilya(21) Türkiye (18)	5
Bulgur	190430	Bulgur	27,6	70	-2	2	2,19	2,52	Türkiye(%100)	5
Bisküvi	1905	Kek, Bisküvi	249	739	38,3	37,5	22	25,4	Türkiye (87) Ürdün (7) Mısır (1)	5
Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1704	Şekerli mamuller	53	403	32,5	-74	4,1	5,7	Türkiye (89) Ürdün (4) Kolombiya (3)	5
Şekerli ve Çikolatalı Mamuller	1806	Çikolatalı mamuller	97	479	9	-36	11,2	11	Türkiye (93) Almanya (2)	5
Domates Salçası	200290	Domates Salçası	70,4	122	26,1	-57	4,32	6,31	Türkiye(96) Ürdün(2)	5

Kaynak : Tablonun hazırlanmasında Türkiye'ye ilişkin rakamlarda TUİK, diğer ülkelere ilişkin istatistik rakamlarında UN-ITC TradeMap, gümrük vergisi konusunda AB ülkeleri için TARIC diğer ülkeler için kendi gümrük idarelerinin verileri kullanılmıştır

SANAYİ

Son dönemlerde Irak ekonomisi petrol ve doğal gazla dayalı bir ekonomi kabul edilmesine rağmen, ülkede sanayi sektörünün kökleri 1950'li yıllara uzanmaktadır. Irak'ta 1958 yılından, yani krallığın devrilmesinden bu yana devletçi bir politika

uygulanmıştır. Devletçi politika Irak-İran savaşı dahil olmak üzere 1990 yılına kadar ağır sanayi de kapsayacak şekilde kendi ekonomisini ayakta tutacak bir sanayi yaratmıştır.

Ancak Irak'ta bu gün en büyük sorunlardan birisi, ülkede mevcut olan, hantal ve çok büyük miktarlarda ve her sektörü kapsayan devlet kuruluşlarının modernizasyonu ve verimli hale getirilmesidir. Bu kapsamda, 2006 yılında "13 sayılı Irak Yatırım Teşvik Kanunu" yayımlanmış ve kanun Ocak 2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu kanun çerçevesinde kurulan Irak Yatırım Komisyonu da Aralık 2007 tarihinde faaliyete geçmiştir.

Irak Yatırım Yasası, 250.000 dolar üzerindeki tutarlarda ve petrol, bankacılık ve sigortacılık dışındaki tüm konulardaki yatırımları içerecek şekilde düzenlenmiştir. Yasa ile, eyaletler nezdinde bölgesel yatırım komisyonları kurulabilecek olmakla beraber, yatırım konusu ve büyüklüğüne göre yatırım ile ilgili nihai kararın Irak Yatırım Komisyonu tarafından verileceği hükme bağlanmaktadır.

Yasa, ayrıca, yatırımcıyı korumayı amaçlayan hükümler içermektedir. Yatırımcı, yabancı işçi çalıştırabilecek, makine parkı, sabit sermayesi ve tüm duran varlıkları koruma altında olacak, hiçbir durumda müsadereye tabi tutulmayacak ve millileştirilmeyecektir. Anlaşmazlıkların halli ile ilgili olarak ise, Iraklı idarelerle yatırımcı arasındaki mali sorunlar ve yatırımcı ile çalışanları arasındaki sorunları çözmek üzere bir mekanizmayı da öngörmüştür.

Son olarak, 2008 Mayıs ayında bünyesinde bulundurduğu 50'den fazla fabrika ile Irak'ın en önemli Bakanlıklarından birisi konumunda olan Irak Sanayi ve Madenler Bakanlığınca, inşaat, petrokimya, tekstil, kauçuk, mühendislik, demir çelik ve madenler gibi birçok sektörde faaliyet gösteren fabrikalarının modernizasyonu ve rehabilitasyonu için ihale açılmıştır.

Bu anlaşmalar ile yatırımcının, özelleştirme konusu fabrikaların en modern teknoloji ile modernizasyonu ve rehabilitasyonunu üstlenmesi, fabrikayı yönetmesi, işletmesi ve belirli bir dönem için tesis gelirlerinin sahibi olması planlanmıştır.

Bakanlığın özelleştireceği tesislerdeki toplam istihdam 131 bin kişidir. Bu 42 tesis arasında çimento ve gübre fabrikasının da içinde bulunduğu 6 tanesi, toplam değerlerin %74'ünü oluşturmaktadır.

13 numaralı yasanın çıkarılması ve gündemdeki özelleştirmeler Irak sanayisinin yeniden yapılandırılmasının temelini oluşturmaktadır. Ancak yatırımcıların, ülkedeki güvenlik durumunun henüz belirginleşmediği, işgücünün mezhep ve etnisite temelinde oluşturulduğu bir süreç içerisinde, özelleştirme projelerine tedirgin yaklaştıkları görülmektedir. Özellikle bu tesislerin özelleştirilmesinden sonra bünyelerinde taşıdıkları ağır istihdam yükünden kurtulmaları ve üretim odaklı olmayan ve bir nevi sübvansiyon işlevi gören istihdam yapısının kırılmasının hayli güç olacağı değerlendirilmektedir.

Yabancı Yatırımcıya Açılan Irak Devlet Şirketleri ve Fabrikaları

1. State Company for Mechanical Industries (SCMI), Iskandariyah
2. State Company for Automotive Industry (SCAI), Iskandariyah
3. İraqi State Company for Cement, Fallujah
4. İraqi United Gypsum, Fallujah
5. State Company for Glass and Ceramics - Plate Glass, Ramadi
6. State Company for Glass and Ceramics - Consumer Glassware, Ramadi
7. State Company for Glass and Ceramics - Ceramic Tile, Ramadi
8. State Company for Glass and Ceramics - Ceramic Fixtures, Ramadi
9. Al Sumood State Company - Steel Structures, Taji
10. Al Sumood State Company - Foundry, Taji
11. Nassr State Company for Mechanical Ind. - Trailers, Taji
12. Nassr State Company for Mechanical Ind. - Foundry, Taji
13. Nassr State Company for Mechanical Ind. - Machine Shop, Taji
14. Northern Cement State Company - Badoush, Mosul
15. State Company for Drugs and Medical Supplies - Ninawah, Mosul
16. Northern Cement State Company - Sinjar, Sinjar
17. İraqi State Company for Cement, Al Qa'im
18. State Company for Phosphate, Al Qa'im
19. Diyala State Company for Electrical Industries - Transformers, Baqubah
20. Diyala State Company for Electrical Industries - Electric Meters, Baqubah
21. Diyala State Company for Electrical Industries - Optic Cable, Baqubah
22. State Company for Fertilizer - North, Bayji
23. State Company for Ready Hand Made Wear, Najaf
24. State Company for Rubber Industries, Najaf
25. State Company for Textile Industries - Hilla, Hilla
26. State Company for Cotton Industries, Baghdad
27. State Company for Leather Industries, Baghdad
28. Al Furat State Company - Chemical, Al Hindiyah
29. That Al Sawary State Company for Chemical Industries - PVA, Taji
30. That Al Sawary State Company for Chemical Industries - Resins, Taji
31. State Company for Drugs and Medical Supplies - Samarra
32. State Company for Petrochemical Industries, Basrah
33. State Company of Fertilizers - South, Basrah
34. Harir Tomato Paste and Fruit Processing Plant, Harir
35. State Company for Construction Industries - Concrete Pillars, Mosul
36. State Company for Heavy Engineering Industry (HEESCO), Doura
37. State Company for Hand Woven Carpets, Baghdad
38. State Company for Paper Industries, Basrah
39. Ur State Company for Engineering Industry, Tallil
40. Northern Company for Furniture, Ninawah
41. Baghdad Factory for Furniture, Baghdad

42. State Company for Cotton Industries, Baghdad
43. State Company for Electrical Industries (SCEI), Baghdad
44. State Company for Vegetable Oils Industry, Baghdad
45. Al Monsour State Company, Baghdad
46. State Company for Tobacco and Cigarettes, Baghdad
47. Baghdad Electrical, Baghdad
48. State Company for Batteries Industries, Baghdad
49. State Company for Construction Industries - Stone Cutting, Baghdad
50. State Company for Woolen Industries, Baghdad
51. State Company for Dairy Products, Baghdad
52. Al Furat State Company - Detergent, Hindiyah
53. State Company for Construction Industries - Marble Cutting, Erbil
54. Southern State Company for Cement - Sedda, Sadat al Hindia
55. Kani Bottling, Kani
56. Kurdish Textiles, Erbil
57. State Owned Slaughterhouse, Baghdad
58. Sulymania Apparel Company, Sulymania
59. UB Group Brick Factory, Dahok
60. Mosul Ready to Wear, Mosul
61. Ahrum Foodstuff Manufacturing Company, Dahok
62. National Metal and Bicycle Plant, Mahmoudiyah
63. Ready Made Clothing (RMC Company) Mahmoudiyah
64. Al Hamara's Biscuit Company, Mahmoudiyah
65. Sulymania Food Processing Plant, Sulymania
66. State Company for Paper, Taji
67. Dakuk Dairy Facility, Dahuk
68. Al Ikaa Metal Fabrication Plant
69. Al Shaheed Brass Plant
70. Tikrit Flour
71. Taji Furniture
72. Al Az Electronic Industry (2 factories)
73. State Company for Rubber Industries, Diwaniyah Tire
74. Al Faris State Co.
75. Heavy Equipment State Co (HEESCO)
76. Al-Shaheed State Co
77. Light Industries Co
78. National Co for Metal Industries
79. Wasit State Co for Textile Industries
80. State Co for Woolen Textiles
81. State Co for Ready to Wear Industries
82. State Co for Refractory's
83. Al Mishraq Sulfur Industry Co

84. National Co for Chemicals & Plastic
85. State Co for Sugar Industry
86. Baghdad Al-Salam Co for Food
87. State Co for Industrial Design and Consultation (SIDCO)
88. General Systems Co (GSC)
89. State Co for Information Systems
90. Electronic Industries Co

MÜTEAHHİTLİK

Irak'ta inşaat sektörü hızlı bir büyüme dönemine girmiştir. Günümüz şartlarına uymayan ya da tahrip edilmiş yapılar yeniden inşa edilmekte, inşaat işi ve malzemeleri pazarı gelişmektedir. Yeniden inşa işlerinin toplam maliyetinin 100 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir. İnşaat malzemeleri ve ilgili teçhizatlar pazarı bu tür projelerle önümüzdeki yıllarda sürekli dinamik kalacağı öngörülmektedir.

Irak'ta inşaat sektörü uzun yıllar çok sayıda ve büyük devlet kuruluşlarının egemenliği altında kalmıştır. Bununla birlikte Irak hükümeti bu sektörün büyük bir ölçüde özelleştirmesine öncelik vermiş ve devlet kuruluşlarının yaptıkları işleri üstlenecek yeni özel ortaklar aramaya başlamıştır. 2008 yılı Nisan ayında Irak hükümeti bu anlamda bir adım atarak, her ikisi de Irak Çimento Şirketi bünyesinde faaliyet gösteren Al Kirkuk Çimento Şirketi ve Al Qaim Çimento kuruluşları için yeni özel sektör-devlet ortaklığı ilan etmiştir. Bu model daha sonraki özelleştirmeler için bir potansiyel model teşkil etmektedir.

2008 yılından itibaren Türk müteahhitlik firmalarının faaliyetlerinin Irak'ın kuzeyinden yavaş yavaş güneye ve diğer bölgelere doğru kaydığı gözlenmekte olup 2013 yılında da bu eğilim sürmektedir. Irak'ta halen hızla devam etmekte olan yeniden yapılanma sürecinin, önümüzdeki dönemde de müteahhitlik sektörü için cazibesini sürdürmesi beklenmektedir. Ülkede istikrarın sağlanması ve güvenlik sorununun çözümlenmesinin ardından, özellikle Bağdat ve çevresi olmak üzere ülkenin diğer bölgelerinde Türk müteahhitlik firmaları için iş fırsatlarının olacağı muhtemel müteahhitlik projelerinden önemli bir pay sahibi olunabileceği düşünülmektedir.

2013 yılı sonu itibariyle Türk İnşaat Firmalarının Irak'ta üstlendikleri toplam 824 projenin toplam değeri 19,5 milyar dolar olmuştur.

2010-2014 Kalkınma Planı çerçevesinde, hükümet 2700 adet proje için 170 milyar ABD Doları bütçe ayırmıştır. Hükümet ayrıca, düşük gelirli vatandaşlar için 2014 yılına kadar 2 milyon konut inşası planlamaktadır. Irak'ta kurulu 17 adet devlete bağlı çimento fabrikası, toplam çimento talebinin ancak beşte birini (yıllık 6 milyon ton)

karşılayabilmektedir. Talebin karşılanabilmesi amacıyla mevcut çimento fabrikalarının yenilenmesi ve yeni fabrikalar kurulması planlanmaktadır. Sanayi ve Madencilik Bakanlığı, toplamda 3 milyar Amerikan doları değerinde 19 yeni çimento fabrikası inşaatına izin vermiştir.

Yatırımcıları en çok çeken sektörler arasında bayındırlık işleri, su, elektrik, kanalizasyon arıtma, köprüler, otoyollar, imar ve inşaat işleri bulunmaktadır.

Irak'ta 6 tanesi uluslararası olmak üzere toplamda 29 tane havalimanı bulunmaktadır. Bunlardan en aktif ve en büyük olanı yılda 7.5 milyonluk yolcu kapasitesiyle Bağdat Uluslararası Havalimanı'dır.

Ülkede 4 tane liman mevcuttur. Bunlar; Basra Limanı, Khor al-Zubair Limanı, Mina al Bakr Limanı ve Umm Qasr Limanı'dır. Bunun dışında, al-Faw Limanı'nın yapımı projesi gündemdedir. 20 milyar dolar değerindeki bu proje bir İtalyan firması tarafından yürütülmektedir. Ayrıca Kuveyt sınırına Bubiyan Limanı yapımı projesi de 3.47 milyar dolar değerindedir ve İtalyan Technital firması tarafından gerçekleştirilmektedir.

2003 işgalinden sonra demir yollarının yeniden yapılandırılması çalışmalarına hız verilmiştir. Ülkede 2272 km uzunluğunda bir demiryolu ağı mevcuttur. Bu ağı genişletmek adına çok sayıda proje bulunmaktadır. Baghdad-al Basrah-um Qasr hattının ve Baghdad-al Mousul-Rabia hattının iyileştirilmesi gündemdedir. Ayrıca Irak'ın Türkiye, İran, Suriye ve Ürdün ile var olan uluslararası demiryolu hatlarının iyileştirilmesi ya da yenilerinin yapımı da gündemdedir.

Baghdad Loop Line projesi ile yolcu ve yük terminalleri içeren bir demiryolu ağı yapımı öngörülmektedir. Bağdat'ın çevresini kapsayacak olan bu demiryolunun 112 km uzunluğunda ve çift yönlü olması düşünülmektedir. İki ana istasyonu ile yılda 23 milyon yolcu ve 46 milyon ton yük kapasitesine sahip olacak olan bu ağın tamamlanması 4 yıl sürecektir. Projenin toplam değeri ise 3 milyar dolardır. Irak'ta toplamda demir yolu ağı uzunluğu ise 2.272 km'dir.

Bagdat Metrosu projesinin ise 18 ve 21 km uzunluğunda 2 hattın oluşması düşünülmektedir. 3-4 milyar dolar değerindeki bu projeyi henüz hiçbir şirket üstlenmemiştir.

Kasım 2010'da Diwaniya, Muthanna, Maysan ve Basra'ya 22 enerji santrali geliştirilmesi ve yapımı projesi açıklanmıştır. Bu proje ile enerji üretiminin %30 oranında artırılması hedeflenmektedir. Her bir santral 40.25 milyon dolar değerinde ve kapasitesi 125 MW'tır. Fransız Şirketi Alstom, Najaf'ta bir enerji santralinin geliştirilmesi projesini üstlenmiştir. Projenin toplam değeri 27.83 milyon dolardır.

Hükümet, 2012 yılında 47.4 milyar kWh olan elektrik üretimi yapmaktadır. Elektrik ihracatı yapmamakla birlikte, 12.28 milyar kWh elektrik ithalatı gerçekleştirmektedir. Bu kapsamda, yeni gaz tribünlerinin inşası söz konusudur. Bu projenin 900 milyon dolarlık kısmı 3 Türk firmasına verilmiştir. Bu firmalar; Çalık Enerji, Enka İnşaat ve Eastern Lights'tır.

Irak Yatırım Ajansının yaptığı çalışmaya göre Irak'ta inşaat sektöründeki potansiyel fırsatlar aşağıda değerlendirilmektedir:

- Irak'ta inşaatla ilgili malzemelerin üretimi için güçlü bir temel mevcuttur ve Irak hükümeti devlet-özel sektör ortaklığı kapsamında devlet kuruluşlarıyla işbirliği yapacak özel yatırımcılar aramaktadır. Çelik, çimento, tuğla, cam ve mermer alanında ortaklık fırsatları mevcuttur.
- Irak'ın altyapısını geliştirmek için şu anda sayısız kamu inşaat projesi planlanmaktadır. Irak hükümetinin şu anda öncelik verdiği alanlar, yol ve demiryolu inşaatı, elektrik üretimi, iletim ve dağıtım ağları, liman rehabilitasyonu ile su ve kanalizasyon arıtma tesislerinin inşası ve rehabilitasyonudur.

Ekim 2009'da Kerkük Barajı'nın yapımını Nursoy şirketler grubu üstlenmiştir. Baraj projesinin toplam değeri 76 milyon dolardır. Proje 2013 yılı itibariyle hala devam etmektedir.

Business International Monitor (BMI) tahminlerine göre, 2015 yılında sektörün GSYİH'daki payının %7, toplam değerinin ise 24.6 milyar dolar olması beklenmektedir.

ENERJİ

PETROL VE DOĞAL GAZ

Irak'ın kanıtlanmış petrol rezervleri 2012 yılında 143.1 milyar varil iken, 2015 yılında bu rakamın %21 oranında artması beklenmektedir.

Irak'ın doğal gaz kaynakları da oldukça fazladır ve tam olarak kullanılmamaktadır. 2012 yılında 4000 milyar m³ olan doğalgaz rezervleriyle Irak, dünya doğalgaz rezervlerinin %2'sine sahiptir. 2015 yılında rezervlerin 4389 milyar m³ olması beklenmektedir.

Irak dünyanın en düşük petrol ve gaz üretimi maliyetine sahip ülkelerinden birisidir. Ülkedeki petrol, göreceli olarak sığ kuyulardan çekilebilen çok büyük sahalarda bulunmaktadır. Irak'ın rezervlerinin üçte birinden daha fazlası yer yüzeyinin sadece 600 metre altındadır ve su ve birleşik doğal gaz birikintilerinin petrol rezervleri üzerinde yüksek basınç oluşturmamasından dolayı çok çabuk yüzeye çıkmaktadır. Bu nedenle, Irak petrolünün üretim maliyeti varil başına 1,50 dolarından daha az olabilmektedir. Bu üretim maliyeti Suudi Arabistan'daki maliyetle eşit, diğer ülkelerden daha düşüktür.

Irak'ın rezerv-üretim oranı (mevcut üretim seviyesinde kaç yıllık rezerv kaldığını gösterir), bazı tahminlere göre 150 yıldır ve bu rakam Orta Doğu ve Afrika (ODA) bölgesindeki en yüksek orandır.

Üretimin üçte ikisi güney bölgeler ile Kerkük civarındaki merkez ve kuzey kısımlardan gerçekleştirilmektedir. Şu an itibariyle Irak petrol üretiminin büyük bir kısmı Kuzey Irak'tan, Güney Rumaila'dan ve Kerkük'ten karşılanmaktadır.

Petrol Bakanlığı petrol ve gaz üretimi ve geliştirilmesinde kontrol sahibi olsa da Kuzey Irak'taki North Oil Company (NOC), the South Oil Company (SOC) ve the Missan Oil Company (MOC) şirketleri özerk niteliktedir. NOC şirketi'nin coğrafi operasyon alanı Tamim (Kerkük), Nineveh, Erbil, Bağdad, Diyala, Babil, Hilla, Wasit ve Kut'a kadar uzanmaktadır. MOC şirketi 30 milyar varillik rezerve sahiptir. MOC ve SOC şirketleri Amara, Halfaya, Huwaiza, Noor, Rifaae, Dijaila, Kumait and Doğu Rafidain Bölgelerini kapsamaktadır.

Irak'ın Ortadoğu petrol tüketimindeki payı Business International Monitor tahmini rakamlarına göre 2015 yılında %10.27 olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. Petrol üretimindeki payı ise 2015 yılında %11.56'sına denk gelmesi öngörülmektedir. Katar'dan sonra bölgedeki petrol ihraç potansiyeli en yüksek olan ülke Irak'tır. Irak'ın 2015'te Ortadoğu'nun doğalgaz tüketimindeki payının %2.38 olması beklenmektedir. Doğalgaz üretimindeki payı ise 2015 yılında %2.93 olması öngörülmektedir.

Petrol ihracatının büyük bir kısmı al-Basra (Mina al-Bakr) ve Khor al-Amaya terminallerinden sağlanmaktadır. Söz konusu terminallerin toplam petrol ihraç kapasiteleri günlük 1.7 milyon varildir.

Irak petrol üretiminin 2010-2020 yılları arasında %65.7 artarak günlük 4.15 milyon varile ulaşması beklenmektedir. Petrol tüketiminin ise yine aynı dönemde %62.9 oranında artarak günlük 1.14 varile ulaşması öngörülmektedir.

Irak doğalgaz rezervi 2012 yılında 31.71 milyar m³ iken, bu rakamın 2020 yılında 42 milyar m³ olması beklenmektedir.

Irak, Suudi Arabistan ve İran'dan sonra 115 milyar varillik rezervleriyle Irak dünyanın en büyük üçüncü petrol tedarikçisidir. Hükümet gelirlerinin %85'ini petrol gelirleri oluşturmaktadır.

2009 Kasım ayından bu yana Bağdat Hükümeti, günlük ortalama 2.5 milyon varil olan üretim kapasitesini 10-12 milyon varile çıkarmak amacıyla ülke genelindeki 10 petrol kuyusunu geliştirmek üzere yabancı firmalarla anlaşmalar imzalamıştır

Bu gelişmeler çerçevesinde Irak'ın petrol gelirlerinin 2012 yılında 57,62 milyar dolar olması öngörülmüştür. Irak'ın rafineri kapasitesi şu anda tahminen 804.000 varil/gündür. Irak rafinerilerinin mevcut kapasitelerinin ortalama %60'ını kullandıkları düşünülmektedir. Genel olarak Irak'ın 10 adet rafinerisi ve üst petrol ünitesi bulunmaktadır. Bunlardan hiçbiri savaşta zarar görmemiştir. En büyük rafineri 300.000 varil/gün ile Baiji tesisidir.

Savaş sonrasında arz kıtlığı ve mevcut rafineri sorunları nedeniyle Irak komşu ülkelerden (özellikle Türkiye, Kuveyt, İran ve Suriye'den) petrol ürünleri ithal etmiştir. İhtiyacın daha hızlı bir şekilde karşılanması amacıyla Temmuz 2007'de yabancı şirketlerin de Irak'ta rafineri kurmalarına ve işletmelerine izin veren bir kanun onaylanmış, bu rafinerilerin denetimi ise yerel yönetimlere bırakılmıştır. Irak'ın petrol ve doğal gaz sahaları ile boru hattı altyapısı modernizasyon gerektirmektedir. Dünya Bankası'nın tahminlerine göre, mevcut petrol üretimini sürdürmek için yıllık en az 1 milyar Dolar değerinde yatırıma ihtiyaç bulunmaktadır.

Petrol Bakanlığı önümüzdeki on yılın sonuna kadar mevcut üretimi 4.15 milyon varil/güne çıkarmayı planladığını duyurmuştur. Irak'ın belirtilen bu seviyede üretim yapabilmesi için 25 milyar ile 75 milyar dolar arasında bir yatırım yapması gerektiği belirtilmektedir.

	2008	2009	2010	2011*	2012*
Kanıtlanmış Petrol Rezervi (milyar varil)	115.0	115.0	115.0	125.0	140.0
Petrol Üretimi (günlük/milyon varil)	2.42	2.48	2.50	2.53	2.61
Petrol Tüketimi (günlük/varil)	616.000	660.000	700.000	735.000	772.000
Petrol İhracatı (günlük/milyon varil)	1.80	1.82	1.80	1.80	1.83
Petrol İhracatından Sağlanan Gelir (milyon dolar)	62.048	40.475	50.727	52.717	57.365

Kaynak: *Business International Monitor (BMI)*

(*) BMI tahmini rakamları

	2008	2009	2010	2011*	2012*
Kanıtlanmış Doğalgaz Rezervi (milyar m ³)	3.170	3.170	3.300	3.700	4.000
Doğalgaz Üretimi (milyar m ³)	4.0	4.8	5.0	6.0	8.0
Doğalgaz Tüketimi (milyar m ³)	4.0	4.8	5.0	5.5	7.0
Doğalgaz İhracatı (milyar m ³)	-	-	-	0.5	1.0
Doğalgaz İhracatından Sağlanan Gelir (milyon dolar)	-	-	-	157	333

Kaynak: *Business International Monitor (BMI)*

(*) BMI tahmini rakamları

Sektörel Yapı

Irak petrol ve gaz sektörü devlete kontrolü altındadır. Devlete ait en büyük kuruluşlar Kuzey Petrol Şirketi, Güney Petrol Şirketi ile Devlet Petrol Pazarlama Organizasyonu ve Petrol Arama Şirketi'dir. Bununla birlikte, tüm büyük Uluslararası Petrol Şirketleri Irak'ta arama lisansı almak istemektedir.

Irak Petrol Bakanlığı Irak'ta petrol ihalelerine girmek isteyen petrol şirketlerinin 18 Şubat 2008 tarihine kadar Petrol Bakanlığına başvurarak ön kayıt yaptırıp yeterlilik belgesi almalarını istemiştir. Petrol Bakanlığı'na 120 yabancı petrol şirketi başvurmuş ve Irak Petrol Bakanlığı yaptığı ilk tur değerlendirme sonucunda 35 yabancı şirkete ön yeterlilik belgesi vermiştir.

Petrol Bakanlığı, şirketleri seçerken 5 objektif kriterin baz alındığını ve bu kriterlere göre en yüksek puanı alan 35 şirketi seçtiğini açıklamıştır.

Yeterlilik belgesi alan şirketlerin ülkelere göre dağılımı şöyledir:

Avustralya: BHP Billiton, Woodside,

İngiltere: BG International, BP, Premier,

Kanada: Nexen,

Çin: CNOOC, CNPC, Sinochem, Sinopec,

Danimarka: Maersk,

Fransa: Total,

Almanya: Wintershall BASF Group,

Hindistan: ONGC,

Endonezya: Pertamina,

İtalya: Edison, ENI,

Japonya: Inpex, Japex, Mitsubishi Corp., Nippon Oil Corporation,

Malezya: Petronas,

Hollanda: Shell,

Norway: StatoilHydro,

Rusya: Gazprom, Lukoil,

Güney Kore: Kogas,

İspanya: Repsol,

ABD: Anadarko, Chevron, Conoco Phillips, ExxonMobil, Hess Corp., Marathon, Occidental Petroleum

Nisan 2009'da Petrol Bakanlığına başvuran 38 Uluslararası Petrol Şirketi arasından 9 tanesinin daha petrol ihalelerine katılmaya hak kazandığı açıklanmıştır. Bu şirketlerin dağılımı aşağıdaki gibidir:

Rusya: Rosneft ve Tatneft

Kazakistan: KazMunaiGas

Angola: PetroVietnam ve Sonangol

Pakistan: Pakistan Petroleum

Japonya: JOGMEC

İngiltere: Cairn Energy

Hindistan: Oil India

Bunlara ek olarak, Çin Ulusal Petrol Firması (CNPC) Irak Hükümeti ile Al-Ahdab bölgesindeki petrol çıkarım tesislerine teknik hizmet sağlamak üzere 20 yıllık sözleşme imzalamıştır. BP ise Bağdat'ta temsilcilik açmış ve Irak Hükümeti ile doğal gaz çıkarma anlaşması imzalamıştır.

Irak Petrol Bakanlığı'nda düzenlenen ihalede, TPAO ve Kuveyt Energy Company'den oluşan konsorsiyum Siba doğalgaz sahasının geliştirilmesi ihalesini kazanmıştır. 42.8 milyar m³ rezerve sahip olan Siba doğalgaz sahasında, 9 yıl boyunca günlük 2.8 milyon m³ doğalgaz çıkarılacaktır.

Mansuriye doğalgaz sahası işletme ihalesini de TPAO, Kuveyt Energy Company ve Güney Koreli Korea Gas'dan oluşan konsorsiyum kazanmıştır. Konsorsiyum, 128 milyar m³ doğalgaz rezervine sahip olan Mansuriye doğalgaz sahasında 13 yıl boyunca günlük 6.4 milyon m³ doğalgaz çıkaracaktır.

Fırsatlar

Petrol – Gaz arama ve üretme faaliyetleri sıkı bir şekilde hükümet kontrolü altındadır; ancak çeşitli alanlarda çok önemli fırsatlar mevcuttur. Örneğin;

- Altyapının yenilenmesi,
- Rafineri kapasitesinin artırılması
- İşlem sonrası ürün geliştirme

Hükümete bağlı çeşitli kuruluşlar tarafından hazırlanan raporlara göre, Irak'ın uzun vadeli yeniden imar maliyeti 100 milyar dolarını geçebilecektir. Bu miktarın üçte birinden fazlasının petrol, gaz ve elektrik sektörlerine harcanacağı tahmin edilmektedir. Buna ek olarak Dünya Bankası, sadece şu andaki üretim kapasitesinin sürdürülebilmesi için yıllık gelirlerden en azından 1 milyar dolarının petrol sektörüne ayrılması gerektiğini tahmin etmektedir.

Mayıs 2010'da Foster Wheeler Mühendislik ve İnşaat Grubu Irak'ın ham petrol ihracatını geliştirme projesini üstlenmiştir. Proje, 2 yeni petrol boruhattı yapımını içermekte ve projenin Haziran 2013'te bitmesi beklenmektedir. Söz konusu proje ile Basra'nın petrol ihracatının 2014 yılında günlük 4.5 milyon varile ulaşması öngörülmektedir. Eylül 2010'da Türk firması olan Genel Enerji, Kuzey Irak'a 500 milyon dolarlık, kapasitesi günlük 20.000 varil olan bir petrol rafinerisi yapımı projesini üstlenmiştir.

ELEKTRİK

Irak'ın ulusal gelişiminde artan elektrik talebini yakalamak ve bu talebi karşılamaya devam etmek önem arz etmektedir. Uluslararası Enerji Ajansı'nın 2012 raporuna göre Irak'ta mevcut talebin tamamının karşılanabilmesi için Irak'ın net %70 daha fazla elektrik üretmesi gerektiği belirtilmektedir.

Irak Hükümeti, enerji sektöründeki verimliliği artırmak ve mevcut üretimi yükseltmek amacıyla çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Irak Hükümetinin son dönemde elektrik teminine yönelik bazı sabit yatırımlar gerçekleştirmekte olduğu ve özel fonlar teşkil ederek yeni kontratlar hazırlamakta olduğu görülmektedir. Ancak, tüm bu çalışmalara rağmen elektrik sektöründeki tam anlamıyla sıkıntılar giderilememiştir. Bunda, ülkede hidroelektrik santrallerindeki su eksiklikleri, tesis yetersizlikleri, fuel oil kısıtları, enerji hatlarının savaş sırasında zarar görmesi ve dış kaynaklı elektrik alımlarında ortaya çıkan bazı anlaşmazlıklar önemli rol oynamaktadır.

Irak Elektrik Bakanı'nın yapmış olduğu açıklamada elektrik üretimine ilişkin olarak ülke genelinde entegre bir stratejinin izleneceği, Bakanlık ile Irak Genel Elektrik Şirketi arasında 7 Milyar Dolar tutarında toplam 7.000 megavat güç üretme kapasitesine sahip 56 elektrik santralinin kurulmasına ilişkin anlaşmanın imzalandığı, ayrıca ilgili Bakanlık tarafından Nasiriye'de bulunan buhar gücü ile çalışan elektrik santralinin iki ünitesinde 33 Milyon Dolar yatırım tutarında yenileştirme çalışmaları yapılacağını belirtilmiştir.

Uluslararası Enerji Ajansı'na göre Irak'ın elektrik açığını kapatabilmesi için 2035 yılına kadar olan süre zarfında 70 gigavat civarında elektrik üretim kapasitesini arttırması gerekmektedir. Irak Elektrik Bakanlığı bu durumu düzeltmek amacıyla 2015 yılına kadar dört katına çıkarmayı hedeflemektedir. Bunun yapılabilmesi için Dünya Bankası tahminlerine göre, 20-25 milyar dolarlık bir yatırım gerekmektedir. Uzun vadede ise Elektrik Bakanı, 2013 yılına kadar Irak'ın elektrik üretimine 50 milyar dolar yatırım yapmış olacağını belirtmiştir.

HİZMET

Irak'ta bankacılık sistemi, hâlihazırda 7 devlet bankasının kontrolü altındadır. Bunlar arasında en ön plana çıkanlar, Rafidain ve Rasheed Bankalarıdır. Bunların dışındaki diğer devlet bankaları Real Estate Bank, Agricultural Cooperative Bank, Industrial Bank, Iraq Bank ve Trade Bank of Iraq'tır.

Hâlihazırda Irak Merkez Bankası tarafından Irak'ta bankacılık yapmak üzere lisans verilen yabancı bankalar aşağıdadır:

- Kuveyt Ulusal Bankası (The National Bank of Kuwait); Irak Kredi Bankası'nda (Credit Bank of Iraq) % 75 hisse
- HSBC Grup; Dar Es Salaam Yatırım Bankası'nda (Dar Es Salaam Investment Bank) %70 hisse
- Ürdün İhracat ve Finans Bankası (Export & Finance Bank of Jordan); Irak Ulusal Bankası'nda (National Bank of Iraq) % 49 hisse
- Irak Holding Şirketi-Kuveyt (Iraq Holding Company - Kuwait); Körfez Ticari Bankası'nda (Gulf Commercial Bank) % 51 hisse

- Ali Bankası-Bahreyn (Ali Bank -Bahrain): Ticaret Bankası'nda (Commercial Bank) % 49 hisse
- Bahreyn Birleşik Bankası (United Bank of Bahrain); Bağdat Bankası'nda (Bank of Baghdad) % 49 hisse
- Standard Chartered Bank
- Arab Banking Şirketi-Bahreyn (Arab Banking Corporation-Bahrain)
- A'ayan Şirketi – Kuveyt (A'ayan Company-Kuwait); Yatırım için Ekonomi Bankası'nda (Economic Bank for Investment) % 49 hisse
- Katar Ulusal Bankası (National Bank of Qatar); Mansur Bankası'nda (Mansour Bank) %60 hisse
- Bank Melli-İran
- T.C. Ziraat Bankası (The Agriculturel Bank Of Iran)
- Türkiye Tarım Bankası (Teh Agriculturel Bank of Turkey)
- Ticaret ve Finans için İskan Bankası-Ürdün (The Housing Bank for Trade and Finance , Jordan); temsilcilik açılmıştır.
- Ürdün Ulusal Bankası (The Jordan National Bank); temsilcilik açmıştır.
- İş Bankası
- Vakıfbank
- Beyrut Bankası (Bank of Beirut)
- El-Meşrik Yatırım Bankası-Lübnan (Al-Mashreq Investment Bank -Lebanon)

Irak'ın, yapılan tüm iyileştirmelere rağmen gelişmiş bir bankacılık altyapısının olduğunun söylenmesi güçtür. Bankacılık sektöründe son dönemde yapılan reformlar, genelde ulusal çapta elektronik para ağı kurmak, özel bankacılığı geliştirmek ve devlet bankalarını yeniden yapılandırmak üzerinde odaklanmıştır.

Irak Merkez Bankası verilerine göre ülkede Mart 2014 itibariyle, 55 banka bulunmaktadır. Bunlardan 7'si yukarıda belirtilen devlet bankaları iken, 23 tanesi özel banka, 9 tanesi İslami Banka ve 16 tanesi yabancı ülke bankasıdır.

Türkiye Ziraat Bankası, 2006 yılında Bağdat'ta bir şube açmıştır. Bu şube, hâlihazırda temel bankacılık hizmetlerini yerine getirebilmektedir. Özellikle geçmiş dönemlerde para transferinden kaynaklanan sıkıntılar, Bankanın Bağdat'ta faaliyete geçmesinin ardından azalmıştır. Son olarak Erbil'de Ziraat Bankası'nın yanısıra, Vakıfbank ve İş Bankası şube açmışlardır.

Yeni Yatırım Kanunu'na göre, yabancı yatırımcılar 2004 yılından bu yana faaliyette olan Irak Menkul Kıymetler Borsası'nda serbestçe alım satım işlemi yapabilmekte, yatırım portföyü oluşturabilmektedir. Irak Menkul Kıymetler Komisyonu (Iraqi Securities Commission, ISC) kurulması çalışmaları ise devam etmektedir.

2008 yılı başından itibaren Irak'taki özel bankalar uluslararası ödemeler, döviz havalesi ve 2 milyon Dolara kadar akreditif açılması gibi işlemleri yapabilmektedir. Yabancı bankalar Irak'ta ofis açabilmekte, Irak'taki özel bankalar ile ortaklık kurabilmektedir.

TELEKOMÜNİKASYON

30 yıldır devam eden istikrarsızlık ortamı ve savaşlar nedeniyle, Irak'ın telekomünikasyon altyapısı ağır bir şekilde hasar görmüş durumdadır. Bununla birlikte, 2003 yılından beri özellikle mobil telefon alanında bir takım ilerlemeler kaydedilmiştir. Aralık 2003'te tüm Irak kapsamında cep telefonu ağının kurulması için çalışmalara başlanmış, 2007 yılında Zain, AsiaCell ve Korek isimli üç firma lisanslama hakkını kazanmıştır. Zain ülkenin en büyük cep telefonu operatörüdür ve güney ve orta Irak'ta ağırlıklı olarak kullanılmaktadır.

Irak'ta 2012 yılı itibariyle 27 milyon telefon kullanıcısı bulunmaktadır. Bu rakamın Business International Monitor (BMI) tahminlerine göre 2015 yılında 34 milyon olması beklenmektedir.

İki Intelsat, bir Atlantic Ocean, bir Indian Ocean ve bir Intersputnik - Atlantic Ocean uydu istasyonları bulunmaktadır. Mikrodalga radyo yayını Ürdün, Kuveyt, Suriye ve Türkiye'yi kapsamaktadır. Suudi Arabistan, Türkiye ve Kuveyt ile fiberoptik karasal fiberoptik bağlantısı kurulmuş olup Ürdün ve İran ile de fiberoptik bağlantı kurulması planlanmıştır. 55 adet NA radyo istasyonu ve 28 tv yayın istasyonu vardır.

Uluslararası internet ülke kodu .iq olan Irak'ta The World Factbook verilerine göre, 2010'da 325.900 internet kullanıcısı bulunmaktadır.

İşgalden bu yana, özellikle Bağdat ve Basra'daki otel ve internet kafelerde internet kullanımında önemli bir artış kaydedilmiştir.

DIŞ TİCARET

İrak'ın ihracatında önde gelen ölkeler ABD, AB Ölkeleri, Güney Kore, Tayvan ve Kanada'dır. İthalatında ise Suriye, Türkiye, Ürdün, İran ve ABD başlıca ölkeler konumundadır.

İrak'ın ihracatının en büyük kısmını petrol ürünleri oluştururken, ülkenin ithalatında işlenmiş petrol ürünleri, elektrik-elektronik ürünler, gıda ve tarım ürünleri, makine ve otomotiv sektörü öne çıkmaktadır.

İrak Dış Ticaret Rakamları (2006- 2012)

(milyon dolar)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
İhracat	30.529	39.587	58.806	40.857	50.117	65.790	64.606
İthalat	18.708	16.623	37.219	35.768	42.564	48.863	59.613
Denge	11.821	22.964	21.587	5089	7553	16.927	4993
Hacim	49.237	56.210	96.025	76.625	92.681	114.653	124.219

Kaynak: Economic Intelligence Unit (EIU)

(*) EIU tahmini rakamları

TÜRKİYE-İRAK İKİLİ İLİŞKİLERİ

Anlaşmalar ve Protokoller

Anlaşma Adı	İmza Tarihi
Ticaret Anlaşması	03.08.1965
Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	07.02.1976
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	18.10.1980
Petrol Ürünleri Ticaretine İlişkin Mutabakat Zaptı	26.08.2005
Petrol Ürünleri Ticaretine İlişkin Mutabakat Zaptı	27.09.2006
Petrol Ürünleri Ticaretine İlişkin Mutabakat Zaptı	15.06.2006
Petrol Ürünleri Ticaretine İlişkin Mutabakat Zaptı	15.02.2006
16. Dönem Karma Ekonomik Komisyon Toplantısı Protokolü	16.11.2006
Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması	23.03.2009
Türkiye-İrak Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi 1. Bakanlar Toplantısı	17.09.2009
Türkiye-İrak Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi 2. Bakanlar Toplantısı	15.10.2009

Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması

Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti tarafından imzalanan Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşmasının temel hedefi iki ülke arasındaki ekonomik, ticari, bilimsel ve teknik ilişkilerin geliştirilmesidir.

Anlaşma kapsamında taraflar ihracat ve ithalatta ya da bunlarla bağlantılı olarak uygulanan her türlü gümrük vergisi, resim ve harçlarla ilgili olarak birbirlerine en çok kayırılan ülke prensibini uygulayacaktır. Anlaşma ile ayrıca iki ülke transit geçişlerin serbestleştirilmesi, tarife ve tarife dışı engellerin kaldırılması, iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesi, şirketlerin faaliyetlerinin kolaylaştırılması, enerji işbirliği gibi avantajlar sağlanmıştır. Anlaşmanın uygulanmasından dış ticaretten sorumlu Bakanlar Başkanlığında toplanan İşbirliği Konseyi sorumlu olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül ile birlikte 23-24 Mart 2009'taki Irak ziyaretine katılan dönemin Devlet Bakanı Kürşad Tüzmen söz konusu anlaşmanın önümüzdeki dönemde yapılacak işlere ve yapılacak anlaşmalara esas olacak bir çerçeve anlaşması olduğunu vurgulamış ve iki ülke arasında ticaretin 2011 yılında 20 milyar dolar seviyesine ulaşması için yol haritasının belirlendiğini işaret etmiştir.

Aynı ziyaret sırasında Türkiye-İrak sınırında sıfır noktasında, Nitelikli Serbest Bölge kurulması konusundaki Türkiye tarafının önerisi de gündeme getirilmiş ve Irak ile bu konuda prensipte anlaşmaya varılmıştır. Ziyaret kapsamında ayrıca Irak hükümetine kısa ve orta vadede gerçekleştirilecek 20 yeni proje önerilmiştir. Bu projeler :

1. Mal ve hizmetlerin serbest dolaşımını öngören iki ayrı anlaşma imzalanması,
2. Gümrük alt yapı ve mevzuatlarında "tek pencere" uygulaması,
3. Türk Eximbank'ının Irak'a uygun ülke kredisi açması,
4. Türk Eximbank'ın Irak'a revolving kredisi açması ve geri ödemelerin karayoluyla petrol ithalatı yoluyla yapılması,
5. Türk-İrak sınırının sıfır noktasında Nitelikli Serbest Bölge kurulması,
6. Bağdat'ta Türk ticaret merkezi kurulması,
7. Bağdat Uluslararası Fuar Merkezinin Türk firmalarınca yenilenmesi,
8. Bağdat'ta 9 adet Türk Ürünleri Fuarının düzenlenmesi,
9. Qasap petrol sahasının geliştirilmesi ve elektrik santrali yapımı projesinin hayata geçirilmesi,
10. Irak'ta geniş bant internet altyapısının Türk ve Irak firmalarınca ortaklaşa yapılması,
11. Irak'ın vagon ve lokomotif ihtiyaçlarının Türkiye tarafından karşılanması,
12. Hızlı elektrik üretimi projelerinde Türk-İrak işbirliğinin sağlanması,
13. Irak'ın çeşitli bölgelerinde 5 hastane yapımını Türk firmalarının üstlenmesi,
14. İki ülke demiryollarının bağlanması,
15. Basra-Bağdat-Gaziantep Mersin koridorunun yapımı,
16. Türkiye-İrak doğalgaz boru hattının yapımı,
17. İki ülke elektrik sistemlerinin yüksek kapasiteli hatla bağlanması,

18. Irak petrol sahalarında Türk-İrak ortaklığının geliştirilmesi,
19. Kerkük-Yumurtalık boru hattının tam kapasite ile çalıştırılması,
20. İskenderun-Nusaybin-Al Yarubiyah-Musul tren yolunun etkin şekilde kullanılması.

Ticaret İlişkileri

Türkiye-İrak İkili Ticareti (000 \$)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2003	829.000	112.000	941.000	716.000
2004	1.820.000	467.000	2.288.000	1.353.000
2005	2.750.000	458.000	3.208.000	2.291.000
2006	2.587.000	374.000	2.941.000	2.192.000
2007	2.845.000	645.000	3.490.000	2.200.000
2008	3.916.191	1.320.923	5.237.113	2.595.268
2009	5.125.933	952.392	6.078.325	4.173.541
2010	6.042.549	1.354.510	7.397.059	4.688.039
2011	8.310.129	86.753	8.396.882	8.223.376
2012	10.827.667	149.327	10.976.994	10.678.340
2013	11.958.852	145.526	12.104.378	11.813.326

Kaynak: TÜİK

2011 yılında Irak'la gerçekleştirilen ihracatımız 8.3 milyar dolarken, 2012 yılına gelindiğinde %30.2 oranında bir artış sağlanarak bu rakam 10.8 milyar dolara ulaşmıştır. İthalatta ise 2011 yılında 86 milyon dolarken 2012 yılında %73.2 oranında artış yaşanarak 149 milyon dolar olmuştur. 2013 yılında ise ihracatımız %10 artışla 11,9 milyar dolara ulaşırken, ithalatımız %2 azalarak 145 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Körfez Savaşı öncesinde ekonomik ilişkilerimizin en yoğun olduğu ülkeler arasında yer alan Irak ile ilişkiler BM Yaptırımlar rejimi (6.8.1990 itibariyle) ile Irak'tan ithalatın yasaklanması ve ülkeye yönelik ihracatın gıda maddeleri, ilaç ve tıbbi malzemeler ile sınırlandırılması sonucunda oldukça yavaşlamıştır. Bununla birlikte ham petrol karşılığı Türk malı ihracatını öngören karşılıklı ticaret sistemi sayesinde Irak'la ikili ekonomik ilişkilerimizde 2000 yılından itibaren artış yaşanmıştır.

ABD'nin Irak'a müdahalesi sonrasında, 22 Mayıs 2003 tarihinde 1991 yılından beri uygulanmakta olan Birleşmiş Milletler Ambargosunun kaldırılmasıyla ülke ile olan ticari ilişkilerimiz önemli oranda artış kaydetmiştir.

Türkiye'nin Irak'a İhracatında Başlıca Ürünler (Bin Dolar)

ÜRÜNLER	2011	2012	2013
Demir ve çelik	850.749	1.136.198	1.242.276
Hayvansal ve bitkisel katı ve sıvı yağlar; yemeklik katı yağlar; hayvansal ve bitkisel mumlar	660.017	832.617	661.051
Değirmencilik ürünleri; malt; nişasta; inülin; buğday gluten	492.437	492.168	529.220
Demir veya çelikten eşya	556.274	837.392	907.167
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler; bunların aksam ve parçaları	433.437	586.063	674.438
Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları; aksam-parça- aksesuarı	605.781	821.413	949.733
Mobilyalar, yatak takımları; aydınlatma cihazları; reklam lambaları, ışıklı tabelalar vb; prefabrik yapılar	361.386	506.664	577.088

Irak'a olan ihracatımızda en önemli kalemler Demir-Çelik, Elektrikli Makine ve ihazlar, Aksam ve Parçalarıdır.

Türkiye'nin Irak'tan İthalatında Başlıca Ürünler (Bin Dolar)

ÜRÜNLER	2011	2012	2013
İnciler, kıymetli veya yarı kıymetli taşlar, kıymetli metaller; taklit mücevherci eşyası; metal paralar	61.104	104.510	51.273
Muhtelif kimyasal maddeler (biodizel, yangın söndürme maddeleri, dezenfektanlar, haşarat öldürücüler, vb.)	5.803	1.431	1.111
Plastikler ve mamulleri	3.217	9.599	12.146
Ham postlar, deriler (kürkler hariç) ve köseleler	1.854	3.621	7.235
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler; bunların aksam ve parçaları	1.091	12.369	663
Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler ve diğer kara taşıtları; bunların aksam, parça, aksesuarı	1.950	576	72

Yatırımlar

Türkiye'nin Kuzey Irak'taki yatırımları aşağıda sıralanmaktadır:

Anadolu Grubu:

Anadolu Grubunun Erbil'deki şişe dolun tesisleri Nisan 2008'de faaliyete geçmiştir. Grup, Erbil'den sonra Bağdat'ta da şişeleme fabrikası kurmayı planlamaktadır.

Genel Enerji:

Taq Taq Arama ve Üretim Paylaşım Anlaşması Genel Enerji'nin sahibi olduğu ve arama ve geliştirme çalışmalarının büyümesine öncülük eden ilk sahadır. Mülkün, % 55'lik hissesini Genel Enerji elinde bulundurmakta olup, Addax Petroleum International'ın % 45'lik bir katılım payı bulunmaktadır. Taq Taq Sözleşme Sahası, Irak'ın Kuzey Bölgesinde olup, Erbil'in 85 km güneydoğusuna, Süleymaniye'nin 120 km kuzeybatısına düşmekte ve 951,3 km²'lik bir alanı kaplamaktadır (94.972 dönüm). Sözleşme sahası Taq Taq Geliştirme Bloğu ve Keşif Bloğu olarak iki farklı bloktan oluşmaktadır. Genel Enerji'nin iştiraki olan Taq Taq Petroleum Refining Company (TTPRC), Koya kentinde bulunan 60.000 BPSD kapasiteli rafineriyi inşa etmektedir. TTOPCO, ayrıca, Koya'dan Kerkük'e uzanan 64 km uzunluğunda 24 inçlik bir boru hattı inşa etmektedir. İhracat amacıyla Kerkük-Ceyhan boru hattına bağlanacaktır. Bu boru hattının maksimum kapasitesi 450.000 BOPD'dir

Pet Holding:

Pet Oil'in Ağustos 2006'da Kuzey Irak- Bina Bawi sahasında başlattığı sondaj çalışmaları devam etmektedir. Pet Oil'in operatörlüğünü yaptığı bu projede oluşturulan şirketin adı A&T Petroleum olup, proje ortakları Hawler Energy ve Oil Search Iraq Ltd.'dir.

21 Kasım 2008 tarihinde Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO), Boru Hatlarıyla Petrol Taşıma Anonim Şirketi (BOAŞ) ve Shell Energy Europe BV Irak'ta doğalgaz arama, işletme, taşıma ve pazarlama faaliyetlerini kapsayan bir işbirliği ön anlaşması imzalamıştır.

Sorunlar ve Potansiyel İşbirliği Alanları

Irak ile Ekonomik İlişkilerimizde Karşılaşılan Engeller:

1. Iraklı devlet kuruluşları ile kontratların imzalanmasında ve satın alma talimatlarının çıkmasında yaşanan gecikmeler
2. Bazı Bakanlıkların ihaleleri yalnızca ABD, AB, Japon ve Kanada firmalarına açıktır. Bu nedenle Türk firmaları bu ihalelere girememektedir.
3. Akreditiflerin açılmasındaki gecikmeler
4. Ödemelerdeki gecikmeler
5. Halil İbrahim sınır kapısında gayri resmi gümrük vergilerinin alınması
6. Petrol Bankalığı/SOMO'nun Türk firmalarına ödemediği alacaklar
7. Türk firmalarının Irak'taki istikrarsız durum nedeniyle ülkeye yatırım yapmaktan kaçınmaları
8. Yabancı Yatırımcılar ve İşadamları için bir sigorta sisteminin olmaması

9. Irak'ta iş yapmak isteyen Türk müteahhitlerinin karşılaştığı bürokratik işlemler ve oturma ve çalışma izni almadaki zorluklar (Çalışma vizeleri çok kısa süreler için verilmektedir. Uzun süreli verilmesini talep ediyoruz)
10. Halil İbrahim sınır kapısında sevkiyatların yavaş yapılması (Malların uzun süre bekletilmesi durumunda ekstra maliyetler ortaya çıkmaktadır.)
11. Halil İbrahim sınır kapısının Cuma günleri tam kapasite çalışmaması
12. Türkiye ve Irak arasında sosyal güvenlik anlaşmasının olmaması (Ülkede sağlık problemi ile karşılaşanların yaptığı harcamalar tahsil edilememektedir.)
13. Kuzey Irak'ta üstlenilen bazı yol projeleri için ihtiyaç duyulan patlayıcı maddelerin ülkemizden ihraç edilmesi durumunda Türkiye'den alınması gereken izinler
14. İthal bedellerinin yüksek olması

Irak'la Dış Ticaret Konusunda Öneriler :

1. Merkezi Hükümete bağlı tüm Kamu Kuruluşları tarafından açılan alım ihalelerinin büyük bölümünde özellikle sanayi ürünlerinin alımında Türkiye tedarikçi ülkeler listesinde yer almamaktadır.
2. Türkiye'den işçi ve mühendis götüren firmalarımız çalışanlarına çalışma ve oturma izni almakta zorlanmaktadır.
3. İnşaat firmaları şantiye güvenliğinin sağlanması konusunda zorluklarla karşılaşabilmektedirler.
4. Karayolu taşımacılığında Habur sınır kapısında bekleme süreleri çok uzundur. Mersin-Erbil arasında taşıma yapan bir araç gidiş dönüş ortalama 20-25 gün sürmektedir. Habur ve İbrahim Khalil sınır kapıları arasında ek köprü inşaatı bir çözüm olabilir. Ayrıca Habur Sınır Kapısındaki gümrük görevlileri sayısının da artırılması önem taşımaktadır. Irak merkezine taşıma yapan sürücüler vize alamamaktalar.
5. Irak'ta yabancı şirket kuruluş mevzuatına göre, en az bir Irak vatandaşının şirkete ortak edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, yabancı bir şirketin Irak'ta şube açması için, firma tarafından Irak'ta bir yatırım projesinin hayata geçirilmiş olması veya üstlenilmiş bir proje bulunması zorunlu kılınmaktadır. Ülkede mevcut mevzuat, yabancı firmaların kuruluşunda öngörülemeyen sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır.
6. Türk Standartları Enstitüsü tarafından verilen ürün sertifikaları Irak'ta yeterli sayılmamakta ve firmalardan söz konusu ürünler için bağımsız

bir kuruluş tarafından onay alınması talep edilmektedir. Bu durum firmaları gümrük işlemlerinde zora sokmaktadır.

7. Türkiye'den Irak'a yapılan nakit transferlerinde, Irak bankası yeterli para olmadığını ileri sürerek, alıcı şubeyi uzun süre(10-15 gün) bekletebiliyor veya parça parça ödeyebiliyor. Irak'tan Türkiye'ye yapılacak transferlerde, USD alımlarında yüksek kur üzerinden hesap yapılmaktadır.

İşbirliği Olanakları:

1. Irak Hükümeti tarafından bir sigorta sisteminin uygulamaya konulması şartıyla ülkede Türk firmaları tarafından konut, yol, köprü, demiryolu gibi altyapı inşası alanında önemli projeler gerçekleştirilebilir.

2. Uygun koşulların sağlanması halinde Türk firmalarının demir-çelik, çimento ve gıda alanlarında Irak'ta yatırım yapması söz konusu olabilir.

3. Türkiye Mısır, Filistin gibi farklı ülkelerde organize sanayi kurulması ve işletilmesi yönünde aktif olarak faaliyet göstermektedir. Benzer organize sanayi bölgelerinin Irak'ta da kurulması ülkede ekonominin yeniden yapılanmasına katkı sağlayacaktır. Türkiye bu anlamda, Irak hükümeti ile bilgi ve deneyimlerini paylaşabilir, organize sanayi bölgelerinin kurulması için ortak projeler geliştirilebilir.

4. Irak ulaştırma ağının yeniden yapılandırılmasında Türk firmalarına da yer verilmesi önem arz etmektedir.

5. Irak'ta modern bir bankacılık sektörünün henüz gelişmemiş olması ülkedeki ekonomik kalkınmanın önündeki en önemli engellerden biridir. 2003 yılı öncesinde Irak'ta ambargolar nedeniyle uluslararası finansal akışlara kapalı birkaç büyük devlet bankası faaliyet göstermekteydi. Bu devlet bankalarının modernizasyonu halen gerçekleştirilmiş değildir. Bu anlamda, Türk bankacılık sektörünün deneyimi ve bilgi birikimini Irak Bankacılık sektörü ile paylaşılabilen ortak projelerin geliştirilmesi Irak ekonomisine katkıda bulunacaktır.

6. T.C. Ziraat Bankası, 2006 yılında Bağdat'ta bir şube açmıştır. Bu şube, hâlihazırda temel bankacılık hizmetlerini yerine getirebilmektedir. Özellikle geçmiş dönemlerde para transferinden kaynaklanan sıkıntılar, Bankanın Bağdat'ta faaliyete geçmesinin ardından azalmıştır. Ancak banka, akreditif açılması ve firmalarımıza teminat mektubu verilmesi konularında henüz bir ilerleme gerçekleştirilememiştir.

7. Tarım, tarım alanında bilgi ve teknoloji transferi, tarımsal araçların üretimi, zarar görmüş tarım alanlarında yeniden üretime başlanması gibi konularda Türk firmaları ile Iraklı firmalar arasında işbirliği projeleri geliştirilebilir.

8. Türk petrol şirketlerine Irak petrol ve doğal gaz alanlarının geliştirilmesi konusunda rol verilmesi iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin gelişmesine önemli katkı sağlayacaktır.

9. Irakta artan elektrik ihtiyacı ve düşük üretim kapasitesi, Türk firmaları için Irak'ta elektrik santrali yapımı ve modernizasyonu ve elektrik iletim hatlarının inşası alanlarında önemli fırsatlar sunmaktadır.

10. Irak'ta beş sahada üretilecek yaklaşık 280 milyar metreküp doğal gazın Türkiye üzerinden Avrupa pazarına ihraç edilmesi söz konusudur. Bu çerçevede, Botaş Genel Müdürlüğü, Kerkük-Yumurtalık ham petrol boru hattına paralel yapılması planlanan Irak-Türkiye doğal gaz boru hattının Türkiye bölümüne ilişkin etüt çalışmalarına başlamıştır. Bu paralel boru hattı ile Irak doğal gazının Türkiye üzerinden dünya pazarlarına ulaştırılması planlanmaktadır. Bu anlamda, 7 Ağustos 2007 tarihinde bir Protokol imzalanmıştır.

Küresel krize paralel olarak enerji ithalatımızın 2008 yılındaki 48 milyar dolardan 2009 yılında 28-29 milyar dolara düştüğü dikkate alınırse enerji alanında kıtalararası koridor görevi gören ve kendi iç piyasasında da enerji ihtiyacı olan Türkiye için bu hat yüksek önem arz etmektedir.

Şubat 2010 itibariyle günde ortalama 423 bin varil petrol taşıyan Kerkük-Yumurtalık Petrol Boru Hattı, Irak'ın günlük petrol ihracatının dörtte birini gerçekleştirmektedir.

Irak'ın süregelen bölgesel istikrarsızlığına sebep olan bazı terör saldırıları nedeniyle kimi zaman Kerkük-Yumurtalık ham petrol boru hattında hasarlar ve kesinti meydana gelmektedir. En son 22 Nisan 2010'da yapılan sabotaj nedeniyle meydana gelen hasar Irak Petrol Bakanlığı sözcüsü Asım Cihad'ın 26 Nisan 2010 tarihli açıklamasında ifade ettiği üzere sürede giderilmiş olup petrol akışı halen devam etmektedir.

DEİK / Türk-Irak İş Konseyi

Kuruluş Yılı	: 2001
Karşı Kanat	: Irak İşadamları Derneği
Türk Tarafı Başkanı	: Ercüment Aksoy, YaPa Dış Ticaret A.Ş
Karşı Kanat Başkanı	: Thamir A-Shikhly

Özellikle 2000 yılından sonra, "Komşu Ülkeler Stratejisi" çerçevesinde Irak ile ilişkilerin ve ticaretin artması İş Konseyi'nin kurulmasını gerekli hale getirmiştir. İş Konseyi kısa sürede çok sayıda üyeye ulaşmış ve Türk firmalarımızın temsilinde önemli konuma gelmiştir. Konsey çalışmaları DTM ve Dışişleri Bakanlığı ile koordineli olarak devam etmektedir. 2004 yılında Irak İşadamları Derneği ile imzalanan İş Konseyi Anlaşması'na rağmen Irak'ın içinde bulunduğu koşullar nedeniyle verimli ortak çalışma imkanı bulunamamıştır.

İş Konseyi pek çok uluslararası toplantılara aktif olarak iştirak ederek, ABD ve Avrupa Heyetlerini ağırlamış ve Ortadoğu ülkelerine gerçekleştirdiği heyet ziyaretleri ile Türkiye üzerinden Irak'a iş imkanları konusunda başarılı çalışmalar yapmıştır.

7 – 9 Mart 2008 tarihinde Türkiye'de temaslarda bulunan Irak Cumhurbaşkanı Sayın Celal Talabani ile Türk-Irak İş Konseyi Yürütme Kurulu Üyeleri 8 Mart 2008 tarihinde bir araya gelmiştir. Söz konusu toplantıda Sayın Talabani'ye iki ülke arasındaki ticari ilişkilerde yaşanan sorunları içeren bir rapor sunulmuştur ve toplantı da Irak Maliye Bakanı Baqir Jabir Al-Zubaydi, Sanayi Bakanı Favzi Al-Hariri ve Ticaret Bakan

Yardımcısı Soiba M. Zangana ve Türk hükümetini temsilen Başbakan Yardımcısı Cemil Çiçek de bulunmuştur.

Türk-İrak İş Konseyi 2010,2011 ve 2012 yılı etkinlikleri;

- Irak ve Türkiye Uluslar arası Enerji ve Ticaret Arenası Toplantısı (15-16 Mayıs 2010)
- Iraq Mega Projects Fuarı (26-28 Ekim 2010)
- UNDP ve Irak'lı Yetkililerle Toplantı, (26 Ağustos 2010)
- Iraq Power & Gas Projects 2011
- Kuzey Irak Heyeti ile Toplantı (11 Mayıs 2011)
- Irak'ın Meysan Vilayeti" Ticaret ve Yatırım Toplantısı, (15 Aralık 2011)
- "Irak'ta İş Yapma" semineri(16 Şubat 2012)
- Irak Ticaret Bakan Yardımcısı Sn. Walid Habib Hilo Al Moswee İle Toplantı (9 Nisan 2012)
- Irak Ulaştırma Bakanı ile Toplantı (5 Haziran 2012)
- Irak Güney Bölgesi Gazeteciler Birliği Başkanı Raed Abdul Zeez Aldaghir ve Beraberindeki Heyetle Toplantı(12 Ekim 2012)
- Irak'a İhracatlarda İhracat Ürünlerinin Test, Fiziksel Gözetim ve Sertifikalandırılmasına Dair Toplantı (22 Ocak 2013)
- 'Irak Bölgesel Yönetimi Ticaret Bakanı Sayın Sinan Çelebi ile Çalışma Yemeği (26 Ocak 2013)
- 'Irak'ta İş Yapma ve Yatırım; Hukuki Boyutları' Konulu Toplantı (25 Mart 2013)

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU
FOREIGN ECONOMIC RELATIONS BOARD

TOBB Plaza TalatpaŐa cad. No:3 Kat:5 34394 Göltepe Levent İstanbul
Telefon: 0 212 339 50 00 (pbx) Faks: 0 212 270 30 92
0 212 270 41 90 (pbx) E-mail: info@deik.org.tr
Web: www.deik.org.tr
Yönetim Kurulu Başkanı: M. Rifat Hisarcıkloğlu
İcra Kurulu Başkanı:
Genel Sekreter: Bahri Can Çalıcıoğlu